

คสพ

ทุกกลุ่มสาระ • ทุกวิชา • ทุกชั้นปี

โครงสร้างรายวิชาพื้นฐาน สังคมศึกษา

ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4

ตามมาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัด สาระภูมิศาสตร์ (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2560)
กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม
ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551

คำอธิบายรายวิชา

สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม

รายวิชาพื้นฐาน

ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4

กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม

เวลา 80 ชั่วโมง/ปี

ศึกษาความสำคัญของพระพุทธศาสนาหรือศาสนาที่ตนนับถือ สรุปรุทประวัติตั้งแต่บรรลุนิติภาวะจนถึงประกาศธรรม หรือประวัติศาสตร์ที่ตนนับถือ แสดงความเคารพพระรัตนตรัย ปฏิบัติตามไตรสิกขา และหลักธรรมโอวาท 3 ในพระพุทธศาสนา หรือหลักธรรมของศาสนาที่ตนนับถือเพื่อการอยู่ร่วมกันเป็นชาติได้อย่างสมานฉันท์ ชื่นชมและปฏิบัติตามแบบอย่างการดำเนินชีวิตและข้อคิดจากประวัติสาวก ชาดก และศาสนิกชนตัวอย่าง การทำความดีของตนเอง บุคคลในครอบครัว โรงเรียน และชุมชนตามหลักศาสนาพร้อมทั้งบอกแนวทางปฏิบัติในการดำเนินชีวิต มีส่วนร่วมในการบำรุงรักษาศาสนสถานของศาสนาที่ตนนับถือ และมีมรรยาทของความเป็นศาสนิกชนที่ดี เห็นคุณค่าของการสวดมนต์ แผ่เมตตา มีสติและสมาธิในพระพุทธศาสนา หรือการพัฒนาจิตตามแนวทางของศาสนาที่ตนนับถือ รวมถึงความสำคัญและการปฏิบัติตนในศาสนพิธี พิธีกรรมได้ถูกต้อง ปฏิบัติตนเป็นพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตย เป็นผู้นำ ผู้ตามที่ดี วิเคราะห์สิทธิพื้นฐานที่เด็กทุกคนพึงได้รับตามกฎหมาย เสนอวิธีการที่จะอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข วิเคราะห์ความแตกต่างทางวัฒนธรรมของกลุ่มคนในท้องถิ่น ตระหนักถึงความสำคัญของอำนาจอธิปไตย และระบอบประชาธิปไตย บทบาทหน้าที่ของพลเมืองในกระบวนการเลือกตั้ง ความสำคัญของพระมหากษัตริย์ตามระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข

ระบุปัจจัยที่มีผลต่อการเลือกซื้อสินค้าและบริการ สิทธิพื้นฐานและรักษาผลประโยชน์ในฐานะผู้บริโภค นำหลักการของเศรษฐกิจพอเพียงและไปใช้ในชีวิตประจำวัน ความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจของคนในชุมชน อธิบายหน้าที่เบื้องต้นของเงิน ใช้แผนที่และภาพถ่ายระบุลักษณะสำคัญทางกายภาพ แหล่งทรัพยากร และสิ่งต่างๆ ที่อยู่ในจังหวัด สภาพแวดล้อมทางกายภาพที่ส่งผลต่อการดำเนินชีวิต การเปลี่ยนแปลงสภาพแวดล้อมและผลที่เกิดจากการเปลี่ยนแปลงนั้น และมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมในจังหวัด

โดยใช้การจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) ด้วยการแสวงหาความรู้ การเรียนรู้ร่วมกัน การแลกเปลี่ยนความคิดเห็น การคิดวิเคราะห์ การอภิปราย การสรุปความรู้เป็นข้อมูลของตนเอง การฝึกปฏิบัติ รวมถึงการใช้ทักษะทางภูมิศาสตร์และการใช้เทคโนโลยีอย่างสร้างสรรค์

เพื่อให้เกิดความรู้และประสบการณ์ มีทักษะในศตวรรษที่ 21 ด้านการคิดวิเคราะห์และการแก้ปัญหา การทำงานเป็นทีม มีคุณธรรม จริยธรรม คุณลักษณะอันพึงประสงค์ และสมรรถนะสำคัญของผู้เรียน เพื่อการดำเนินชีวิตของตนเองในสังคม และสามารถปฏิบัติตนโดยคำนึงถึงผลต่อการพัฒนาตนเอง สังคม

ตัวชี้วัด

มาตรฐาน	ตัวชี้วัดระหว่างทาง	ตัวชี้วัดปลายทาง
มฐ. ส 1.1	ป.4/1, ป.4/2, ป.4/3, ป.4/6, ป.4/7, ป.4/8	ป.4/4, ป.4/5
มฐ. ส 1.2	ป.4/1, ป.4/2	ป.4/3
มฐ. ส 2.1	ป.4/1, ป.4/2, ป.4/3, ป.4/4	ป.4/5
มฐ. ส 2.2	ป.4/2	ป.4/1, ป.4/3
มฐ. ส 3.1	ป.4/1, ป.4/2	ป.4/3
มฐ. ส 3.2	ป.4/2	ป.4/1
มฐ. ส 5.1	ป.4/1, ป.4/2, ป.4/3	-
มฐ. ส 5.2	ป.4/2	ป.4/1, ป.4/3
	20 ตัวชี้วัด	10 ตัวชี้วัด

รวม 30 ตัวชี้วัด

โครงสร้างรายวิชาพื้นฐาน สังคมศึกษาฯ ป.4

 เวลา 80 ชั่วโมง

ชื่อหน่วยการเรียนรู้	มาตรฐานการเรียนรู้/ตัวชี้วัด	สมรรถนะสำคัญของผู้เรียน	สาระสำคัญ	เวลา (ชั่วโมง)
หน่วยการเรียนรู้ที่ 1 ศาสนาและ หลักธรรม	ตัวชี้วัดระหว่างทาง มฐ. ส 1.1 ป.4/1 อธิบายความสำคัญของพระพุทธศาสนา หรือศาสนาที่ตนนับถือ ในฐานะเป็นศูนย์รวมจิตใจของศาสนิกชน มฐ. ส 1.1 ป.4/2 สรุปพุทธประวัติตั้งแต่บรรลุนิพพานจนถึงประกาศธรรม หรือประวัติศาสตร์ที่ตนนับถือตามที่กำหนด มฐ. ส 1.1 ป.4/3 เห็นคุณค่า และปฏิบัติตนตามแบบอย่างการดำเนินชีวิตและข้อคิดจากประวัติสาวก ชาดก เรื่องเล่า และศาสนิกชนตัวอย่างตามที่กำหนด มฐ. ส 1.1 ป.4/6 เห็นคุณค่าและสวดมนต์แผ่เมตตา มีสติที่เป็นพื้นฐานของสมาธิในพระพุทธศาสนาหรือการพัฒนาจิตตามแนวทางของศาสนาที่ตนนับถือตามที่กำหนด มฐ. ส 1.1 ป.4/7 ปฏิบัติตนตามหลักธรรมของศาสนาที่ตนนับถือ	1) สมรรถนะที่ 1 ความสามารถในการสื่อสาร 2) สมรรถนะที่ 2 ความสามารถในการคิด 3) สมรรถนะที่ 4 ความสามารถในการใช้ทักษะชีวิต	ศาสนามีความสำคัญในฐานะที่เป็นเครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจของมนุษย์ การศึกษาเกี่ยวกับประวัติศาสตร์ของศาสนาต่าง ๆ ย่อมทำให้รู้จักและเข้าใจในศาสนา นั้น ๆ มากยิ่งขึ้น การเป็นศาสนิกชนที่ดีควรปฏิบัติตามหลักธรรมคำสอนของพระพุทธศาสนาที่เผยแพร่โดยพระพุทธเจ้าและสาวกของพระองค์เพื่อเป็นส่วนช่วยให้คนในสังคมสามารถอยู่ร่วมกันอย่างสงบสุข และศึกษาแบบอย่างความดีจากพุทธสาวก ชาดก และศาสนิกชนตัวอย่างเพื่อเป็นแนวทางให้เกิดการทำ ความดีของตนเอง บุคคลในครอบครัว โรงเรียน และชุมชนตามศาสนาที่ตนนับถือ โดยประพฤติปฏิบัติตนตามหลักมรรยาทชาวพุทธในการเข้าร่วมศาสนพิธี พิธีกรรม และวันสำคัญทางศาสนาได้อย่างถูกต้องเหมาะสม รวมถึงมีส่วนร่วมในการบำรุงศาสนสถานให้ไม่ชำรุดทรุดโทรมเพื่อใช้ในการประกอบศาสนพิธีต่อไป	20

ชื่อหน่วยการเรียนรู้	มาตรฐานการเรียนรู้/ตัวชี้วัด	สมรรถนะสำคัญของผู้เรียน	สาระสำคัญ	เวลา (ชั่วโมง)
	เพื่อการอยู่ร่วมกันเป็นชาติได้อย่างสมานฉันท์ มฐ. ส 1.1 ป.4/8 อธิบายประวัติศาสตร์ของศาสนาอื่น ๆ โดยสังเขป มฐ. ส 1.2 ป.4/1 อภิปรายความสำคัญและมีส่วนร่วมในการบำรุงรักษาศาสนสถานของศาสนาที่ตนนับถือ มฐ. ส 1.2 ป.4/2 มีมรรยาทของความเป็นศาสนิกชนที่ดีตามที่กำหนด ตัวชี้วัดปลายทาง มฐ. ส 1.1 ป.4/4 แสดงความเคารพพระรัตนตรัย ปฏิบัติตามไตรสิกขาและหลักธรรมโอวาท 3 ในพระพุทธศาสนาหรือหลักธรรมของศาสนาที่ตนนับถือตามที่กำหนด มฐ. ส 1.1 ป.4/5 ชื่นชมการทำความดีของตนเอง บุคคลในครอบครัว โรงเรียนและชุมชนตามหลักศาสนา พร้อมทั้งบอกแนวปฏิบัติในการดำเนินชีวิต มฐ. ส 1.2 ป.4/3			

ชื่อหน่วย การเรียนรู้	มาตรฐาน การเรียนรู้/ตัวชี้วัด	สมรรถนะสำคัญ ของผู้เรียน	สาระสำคัญ	เวลา (ชั่วโมง)
	ปฏิบัติตนในศาสนพิธี พิธีกรรมและวันสำคัญ ทางศาสนาตามที่กำหนด ได้ถูกต้อง			
หน่วย การเรียนรู้ที่ 2 หน้าที่ของ พลเมืองดี	ตัวชี้วัดระหว่างทาง มฐ. ส 2.1 ป.4/1 ปฏิบัติตนเป็นพลเมืองดี ตามวิถีประชาธิปไตยใน ฐานะสมาชิกที่ดีของ ชุมชน มฐ. ส 2.1 ป.4/2 ปฏิบัติตนในการผู้นำและ ผู้ตามที่ดี มฐ. ส 2.1 ป.4/3 วิเคราะห์สิทธิพื้นฐานที่ เด็กทุกคนพึงได้รับตาม กฎหมาย มฐ. ส 2.1 ป.4/4 อธิบายความแตกต่างทาง วัฒนธรรมของกลุ่มคนใน ท้องถิ่น มฐ. ส 2.2 ป.4/2 อธิบายบทบาทหน้าที่ ของพลเมืองใน กระบวนการเลือกตั้ง ตัวชี้วัดปลายทาง มฐ. ส 2.1 ป.4/5 เสนอวิธีการที่จะอยู่ ร่วมกันอย่างสันติสุขใน ชีวิตประจำวัน มฐ. ส 2.2 ป.4/1	1) สมรรถนะที่ 1 ความสามารถ ในการสื่อสาร 2) สมรรถนะที่ 2 ความสามารถ ในการคิด 3) สมรรถนะที่ 3 ความสามารถ ในการ แก้ปัญหา 4) สมรรถนะที่ 4 ความสามารถ ในการใช้ ทักษะชีวิต 5) สมรรถนะที่ 5 ความสามารถ ในการใช้ เทคโนโลยี	การอยู่ร่วมกันในสังคม ต้องมีการจัดการการอยู่ ร่วมกันผ่านการปกครอง การแบ่งบทบาทหน้าที่ การสร้างข้อตกลงระดับ ต่าง ๆ เพื่อให้สมาชิกทุก คนสามารถอยู่ร่วมกันได้ อย่างมีคุณภาพ การใช้ ระบอบการปกครองแบบ ประชาธิปไตยเป็นแนวทาง ที่ได้รับการยอมรับในสังคม มีการกำหนดบทบาทของ ผู้นำและผู้ตาม โดยให้ ความสำคัญกับเสียงส่วน ใหญ่และรับฟังเสียงส่วน น้อย เคารพสิทธิเสรีภาพ ของผู้อื่นทั้งของเด็กและ ผู้ใหญ่ และยอมรับความ แตกต่างในวัฒนธรรม ท้องถิ่น เพื่อการอยู่ร่วมกัน อย่างสันติสุข ทำให้ ประชาชนมีสิทธิ เสรีภาพ ความเสมอภาค และมีส่วน ร่วมทางการเมืองการปกครองด้วย การเลือกผู้แทนของตนไป บริหารงานราชการใน ระดับท้องถิ่นและระดับ ประเทศผ่านการเลือกตั้ง ซึ่งแม้ว่าประเทศไทยจะมี การเปลี่ยนแปลงการ ปกครองจากระบอบ	20

ชื่อหน่วยการเรียนรู้	มาตรฐานการเรียนรู้/ตัวชี้วัด	สมรรถนะสำคัญของผู้เรียน	สาระสำคัญ	เวลา (ชั่วโมง)
	อธิบายอำนาจอธิปไตยและความสำคัญของระบอบประชาธิปไตย มฐ. ส 2.2 ป.4/3 อธิบายความสำคัญของสถาบันพระมหากษัตริย์ตามระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข		สมบูรณ์ญาสิทธิราชย์มาเป็นระบอบประชาธิปไตย แต่ปวงชนชาวไทยยังเคารพเทิดทูนในสถาบันพระมหากษัตริย์อย่างมั่นคง	
หน่วยการเรียนรู้ที่ 3 เรื่องน่ารู้เกี่ยวกับเศรษฐศาสตร์	ตัวชี้วัดระหว่างทาง มฐ. ส 3.1 ป.4/1 ระบุปัจจัยที่มีผลต่อการเลือกซื้อสินค้าและบริการ มฐ. ส 3.1 ป.4/2 บอกสิทธิพื้นฐานและรักษาผลประโยชน์ของตนเองในฐานะผู้บริโภค มฐ. ส 3.2 ป.4/2 อธิบายหน้าที่เบื้องต้นของเงิน ตัวชี้วัดปลายทาง มฐ. ส 3.1 ป.4/3 อธิบายหลักการของเศรษฐกิจพอเพียงและนำไปใช้ในชีวิตประจำวันของตนเอง มฐ. ส 3.2 ป.4/1 อธิบายความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจของคนในชุมชน	1) สมรรถนะที่ 1 ความสามารถในการสื่อสาร 2) สมรรถนะที่ 2 ความสามารถในการคิด 3) สมรรถนะที่ 3 ความสามารถในการแก้ปัญหา 4) สมรรถนะที่ 4 ความสามารถในการใช้ทักษะชีวิต 5) สมรรถนะที่ 5 ความสามารถในการใช้เทคโนโลยี	ความต้องการสินค้าและบริการไม่จำกัด แต่สินค้าและบริการที่ต้องการมีจำกัด ดังนั้น เพื่อให้สามารถจัดสรรสินค้าและบริการให้พอเพียงกับความต้องการ ในการตัดสินใจเลือกบริโภคสินค้าและบริการจึงต้องมีการพิจารณาให้รอบคอบ เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุด โดยสื่อกลางการแลกเปลี่ยน เพื่อให้ได้สินค้าและบริการที่เราต้องการ คือ เงินทอง ซึ่งทำให้เกิดการแลกเปลี่ยนระหว่างสินค้าและบริการต่าง ๆ กระจายไปสู่ผู้บริโภค กล่าวคือทำให้เกิดความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจระหว่างผู้ผลิตและผู้บริโภค ชุมชนแต่ละแห่งมีลักษณะทางเศรษฐกิจแตกต่างกันออกไปโดยเฉพาะอาชีพสินค้าและบริการ ทั้งนี้ภายในชุมชนมีการพึ่งพา	20

ชื่อหน่วย การเรียนรู้	มาตรฐาน การเรียนรู้/ตัวชี้วัด	สมรรถนะสำคัญ ของผู้เรียน	สาระสำคัญ	เวลา (ชั่วโมง)
			อาศัยกันทางเศรษฐกิจเพื่อ สร้างความอยู่ดีกินดีให้กับ ผู้คนในชุมชนและให้มีความ เข้มแข็งในด้านต่าง ๆ โดยมี เศรษฐกิจพอเพียงอันเป็น ปรัชญาที่พระบาทสมเด็จพระ พระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร ทรงชี้แนะ เป็นแนวทางในการดำเนิน ชีวิตและการปรับตัวแก่ ประชาชน ให้ดำเนินในทาง สายกลาง คือ รู้ประมาณตน มีเหตุผล ดำเนินชีวิตอยู่ได้ เหมาะสมตามฐานะและ ไม่เกิดความเดือดร้อน	
หน่วย การเรียนรู้ที่ 4 เรียนรู้ ภูมิศาสตร์	ตัวชี้วัดระหว่างทาง มฐ. ส 5.1 ป.4/1 สืบค้นและอธิบายข้อมูล ลักษณะทางกายภาพใน จังหวัดของตนด้วยแผนที่ และรูปถ่าย มฐ. ส 5.1 ป.4/2 ระบุแหล่งทรัพยากรและ สถานที่สำคัญในจังหวัด ของตนด้วยแผนที่และ รูปถ่าย มฐ. ส 5.1 ป.4/3 อธิบายลักษณะทาง กายภาพที่ส่งผลต่อแหล่ง ทรัพยากรและสถานที่ สำคัญในจังหวัด มฐ. ส 5.2 ป.4/2 อธิบายการเปลี่ยนแปลง สิ่งแวดล้อมในจังหวัด	1) สมรรถนะที่ 1 ความสามารถ ในการสื่อสาร 2) สมรรถนะที่ 2 ความสามารถ ในการคิด 3) สมรรถนะที่ 4 ความสามารถ ในการใช้ ทักษะชีวิต 4) สมรรถนะที่ 5 ความสามารถ ในการใช้ เทคโนโลยี	แผนที่และรูปถ่าย เป็น เครื่องมือทางภูมิศาสตร์ ประเภทหนึ่งที่ใช้แสดง ลักษณะทางกายภาพ แหล่งทรัพยากร และ สถานที่สำคัญในจังหวัด ของตนซึ่งมีความแตกต่าง กันเนื่องจากความแตกต่าง ทางด้านลักษณะ ภูมิประเทศและลักษณะ ภูมิอากาศ ส่งผลให้แต่ละ จังหวัดมีทรัพยากรธรรมชาติ สถานที่สำคัญ และการ ดำเนินชีวิตในจังหวัด แตกต่างกันไปตามพื้นที่ และในขณะเดียวกันการ ดำเนินชีวิตของคนใน จังหวัดก็ส่งผลให้เกิดการ เปลี่ยนแปลงลักษณะทาง	20

ชื่อหน่วยการเรียนรู้	มาตรฐานการเรียนรู้/ตัวชี้วัด	สมรรถนะสำคัญของผู้เรียน	สาระสำคัญ	เวลา (ชั่วโมง)
	และผลที่เกิดจากการเปลี่ยนแปลง ตัวชี้วัดปลายทาง มฐ. ส 5.2 ป.4/1 วิเคราะห์สิ่งแวดล้อมทางกายภาพที่ส่งผลกระทบต่อดำเนินชีวิตของคนในจังหวัด มฐ. ส 5.2 ป.4/3 นำเสนอแนวทางการจัดการสิ่งแวดล้อมในจังหวัด		กายภาพและสิ่งแวดล้อมของจังหวัดด้วยเช่นกัน ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงของคนในจังหวัด ดังนั้นการจัดการและการดูแลรักษาสิ่งแวดล้อมให้เกิดประโยชน์สูงสุดและดำรงอยู่ต่อไปได้นั้นจึงควรเป็นหน้าที่ของทุกคนในจังหวัด โดยแผนที่และรูปถ่ายมีหลายประเภท แต่ละประเภทแสดงข้อมูลต่าง ๆ ที่อยู่ในแต่ละพื้นที่ แผนที่จึงถือเป็นแหล่งสืบค้นข้อมูลที่สำคัญอย่างหนึ่งที่เราสามารถนำมาใช้ให้เกิดประโยชน์ โดยเราควรเลือกใช้แผนที่และรูปถ่ายแต่ละประเภทให้เหมาะสมกับเรื่องที่เราต้องการศึกษาและสืบค้น รวมทั้งต้องคำนึงถึงความถูกต้องของข้อมูลที่แสดงอยู่บนแผนที่และรูปถ่ายเป็นสำคัญ	